

РЕЦЕНЗІЇ

Городовенко В. В.,
доктор юридичних наук, доцент,
Заслужений юрист України,
голова Апеляційного суду
Запорізької області

Ткачук О. С.,
кандидат юридичних наук, доцент,
суддя Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних та кримінальних справ

АКТУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ¹

Юридична освіта в Україні сьогодні має бути спрямована на підготовку нового покоління юристів, котрі орієнтовані на гуманістичні цінності демократичного суспільства, визнають загальнолюдські цінності, поділяють глобальну ідею соціальної справедливості. За сучасних умов юристи покликані виконувати не лише суто інструментальні функції, як-от забезпечувати правове обслуговування нормального перебігу процесів у різних сферах суспільного життя, а й виявляти нагальні суспільні проблеми, конфліктні ділянки і всіма законними засобами сприяти їх «безболісному» вирішенню. Нові підходи до формування змісту юридичної освіти повинні сприяти подоланню тих негативних тенденцій, що призводять до втрати професіоналізму, трансформування юридичної практики із професії в бізнес, послаблення традиційної ролі юриста як незалежного консультанта, медіатора, посередника між сторонами, що конфліктують,

втрати правником відчуття цілі в роботі та ін. Адже сучасна освіта має гарантувати випускнику-правнику його конкурентоспроможність у сфері професійної діяльності в умовах тих карколомних змін, що відбуваються нині: змінюються структура суспільства, система цінностей та ставлення до них, також роль юриста та вимоги до нього. Особливу роль в цьому має відігравати навчальна література, до якої безсумнівно відноситься представлений підручник «Судоустрій України», який підготовлений на кафедрі правосуддя юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Крім того, треба зауважити, що Україна незворотно прийняла своєю метою створення громадянського суспільства, дотримуючись загальноприйнятих у світовому співтоваристві норм і стандартів щодо прав і свобод громадян, відроджуючи історичні та національні традиції. Основним напрямом реформування правової системи в нашій країні стали спроби переосмислити та вдосконалити судову гілку влади,

¹ Судоустрій України: підручник / за заг. ред. М.А. Погорецького, О.Г. Яновської. — К.: Юрінком Інтер, 2015. — 344 с.

адже гуманістичне спрямування правовідносин у сфері судочинства призвело до розуміння необхідності нормативного врегулювання змагальної системи здійснення правосуддя з її розвинутими суспільними інститутами захисту прав людини, які характерні саме для правової держави. Оновлене відповідно до поставлених завдань національне законодавство обумовлює необхідність забезпечення навчального процесу у вишах юридичного спрямування навчальними виданнями, що відповідали б чинному законодавству України та, одночасно, відтворювали міжнародні стандарти організації та функціонування судової гілки влади. Актуальним є виховання в майбутніх правниках розуміння того, що діяльність суду з розгляду і вирішення справ за своєю суттю визнається правосуддям лише за умови, що вона відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення особи в правах. Для виконання таких соціально значущих завдань правник повинен мати не тільки системні та глибокі знання права і уміння та навички його практичного застосування, а й бути взірцем дотримання системи моральних принципів, совісності та законослухняності. Саме тому підручник «Судоустрій України» представляється актуальним та своєчасним.

З огляду на це, знаковим можна вважати створення даного навчального видання в період історичних демократичних перетворень в державі, які мають на меті відродити національну правову систему, яка пріоритетними визнає загальнолюдські цінності, права і свободи громадян. Адже особливе місце в захисті прав і свобод громадян посідає суд. Ці міркування дають підстави визначити представлений підручник як актуальне видання, що має на меті ознайомити читача із основними принциповими змінами, що торкнулись не лише загальних засад організації та функціонування судової системи в цілому, але також змінили основні наукові та практичні підходи

до питань, пов'язаних із врегулюванням правового статусу суддів.

Структура підготовленого навчального видання всесторонньо та науково обгрунтовано висвітлює програму дисципліни «Судоустрій України». Перш за все автори приділили увагу таким основним поняттям будь-якої навчальної дисципліни як поняття, предмет, система, правові джерела та основні категорії навчальної дисципліни «Судоустрій України». Значне місце в підручнику займає характеристика принципів організації і діяльності судів, яка викладена, в тому числі, із урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини. Необхідно також відмітити, що автори не обійшли увагою матеріал, пов'язаний із визначенням правового статусу суддів, народних засідателів та присяжних. В Особливій частині підручника висвітлюються такі питання, як види, мережа, склад, структура, повноваження та організаційне забезпечення місцевих судів, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду України та Конституційного Суду України.

Підготовлене навчальне видання має сприяти комплексному осмисленню шляхів розвитку та вдосконалення вітчизняного судочинства, опануванню теоретичного підґрунтя для практичних дій щодо розроблення та впровадження європейських гуманістичних стандартів організації та функціонування судової гілки влади в Україні. В підручнику підтримується позиція, відповідно до якої діяльність суду з розгляду і вирішення справ за своєю суттю має визнаватись правосуддям лише за умови, що вона відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення особи в правах. Міжнародно-правовою основою здійснення правосуддя є положення міжнародно-правових актів з прав людини. Виходячи з цього, треба визнати позитивним широке висвітлення в представленому виданні європейських та міжнародних стандартів організації та функціонування судової системи,

в тому числі, в питаннях, що визначають правовий статус суддів, особливості їх добору, притягнення до юридичної відповідальності, здійснення контролю за дотриманням суддями морально-етичних засад професійної суддівської діяльності.

Зміст підручника розкриває всю програму дисципліни із позицій розуміння того, що становлення сильної і незалежної судової влади є обов'язковою умовою побудови в Україні правової держави. Адже Україна як держава, що тільки розбудовує власну модель правової системи, безумовно має скористатися тим позитивним досвідом, який набутий протягом століть в інших країнах світу, не забуваючи, що судова система – це одна із підвалин державності. Вона має забезпечити правосуддя для кожної особи у порядку, встановленому Конституцією та законами України.

На наш погляд, необхідно також відмітити, що авторський колектив правильно визначивши пріоритети, приділив значну увагу основним основоположним засадам, що виражають сутнісні характеристики судової системи, тобто визначенню системи принципів, які характеризують судову систему як складне соціально-правове явище.

Корисною рисою підручника є представлений в ньому питання та завдання, що пропонуються до вирішення студентами. В підручнику також містяться основні поняття та визначення по дисципліні, наявний список рекомендованих нормативних актів та літератури, як до всіх тем курсу, так і до кожної теми окремо.

Викладений авторами матеріал не тільки передає читачеві необхідну інформацію, але і вчить правильно тлумачити і застосовувати норми міжнародного та національного законодавства, самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання, обґрунтовувати й відстоювати свою правову позицію, захищати права, свободи і законні інтереси громадян, юридичних осіб, інтереси держави і су-

спільства. При викладенні матеріалу авторами застосовані такі методи пізнання як діалектичний, порівняльно-історичний, системно-структурний, статистичний, формально-логічний, порівняльно-правовий, конкретно-соціологічний та деякі інші.

Використання цього підручника у навчальному процесі надасть можливість вирішити такі актуальні для української системи освіти питання, як підвищення якості самостійної роботи студентів та слухачів, забезпечення ефективної системи діагностики засвоєння знань з навчальних дисциплін, присвячених вивченню особливостей організації та функціонування судової системи в Україні.

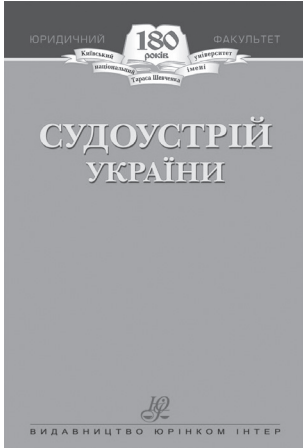
Для студентів, які вивчають дисципліну дуже важливо, щоб у відповідних навчальних підручниках матеріал було викладено з урахуванням сучасних (чинних) нормативно-правових актів, з урахуванням всіх змін та доповнень. Цьому запиту рецензований підручник відповідає повністю. При цьому в переліку рекомендованих нормативно-правових актів та наукових джерел знайшли системне відображення як новації, що відбулися в чинному законодавстві України, так і новітні наукові підходи до розуміння значення та повноважень таких органів як Вища рада юстиції, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Державна судова адміністрація, органи суддівського самоврядування.

Автори пропонують не тільки науково обґрунтовані дефініції найважливіших понять курсу, але і логічно виважені систематизації матеріалу у вигляді схем та таблиць. Табличне та схематичне відображення матеріалу повинно сприяти кращому засвоєнню студентами основних понять дисципліни.

Враховуючи, що забезпечення правової захищеності громадян, шляхом удосконалення законодавства в галузі прав і свобод людини та забезпечення ефективного функціонування правової системи держави за умови дотримання законів

усіма фізичними та юридичними особами має стати провідним завданням в ході реформування та вдосконалення судової системи в Україні, можна із впевненістю визнати дане видання розрахованим не тільки на студентів та викладачів вузів юридичного спрямування, але й на юристів та широке коло зацікавлених читачів.

Пропонується підручник:

Судоустрій України: підручник
/ за ред. М. А. Погорецького,
О. Г. Яновської. – К.: Юрінком Інтер,
2015. – 344 с.

Цей підручник є навчальним виданням з курсу «Судоустрій України», в якому розглядаються: поняття, предмет, система, правові джерела та основні категорії навчальної дисципліни «Судоустрій України»; принципи організації і діяльності судів; система судів України та статус суддів, народних засідателів та присяжних; статус, завдання і повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради юстиції; поняття і завдання суддівського самоврядування; особливості забезпечення діяльності судів; види, мережа, склад і повноваження місцевих судів, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду України та Конституційного Суду України. У підручнику крім викладення основних тем навчальної дисципліни містяться також питання та завдання для самоперевірки, тематичний показник основних термінів курсу, література до кожної теми та загальний перелік рекомендованих нормативних актів і спеціальних наукових джерел.

Розрахований на студентів і викладачів юридичних факультетів вищих навчальних закладів, працівників правоохоронних органів, прокуратури та суду, кандидатів на посаду судді, адвокатів, інших фахівців у галузі права.